

เส้นใยนาโนและการประยุกต์ใช้เป็นหน้ากากอนามัย

ดร.ภญ.นวินดา ชินะตั้งกูร และ นศภ.ร่มฟ้า บุญสุข

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

รหัสกิจกรรม: 1014-1-000-002-04-2564

วันที่รับรอง: 8 เมษายน 2564

วันที่หมดอายุ: 7 เมษายน 2565

จำนวนหน่วยกิต: 2

บทคัดย่อ:

ในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบปัญหาจากมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 และปัญหาจากโรคระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ซึ่งส่งผลให้ปริมาณการใช้หน้ากากอนามัยเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ปัจจุบันจึงได้มีการพัฒนาเส้นใยนาโนด้วยเทคโนโลยีการผลิตแบบอิเล็กทรอนิกส์ทรานซิสติ้ง โดยเส้นใยที่ได้จะมีคุณสมบัติพิเศษ คือ มีขนาดเล็ก ส่งผลให้มีลักษณะเป็นรูพรุนขนาดเล็กจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีอัตราส่วนระหว่างพื้นผิวต่อปริมาตรสูง ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพในการกรองและความสามารถในการดักจับอนุภาคเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ประสิทธิภาพในการกรองอนุภาคและดักจับเชื้อที่เพิ่มสูงขึ้นแล้ว หน้ากากเส้นใยนาโนยังมีคุณสมบัติพิเศษอื่นๆ ได้แก่ สามารถป้องกันการซึมผ่านของของเหลว สามารถระบายอากาศได้ดี หายใจได้สะดวก สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ มีความแนบกระชับกับใบหน้า และมีความแข็งแรงทนทาน

คำสำคัญ: หน้ากากอนามัย เส้นใยนาโน อิเล็กทรอนิกส์ทรานซิสติ้ง ไวรัสโคโรนา PM2.5

จุดประสงค์:

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลงานวิจัยด้านการพัฒนาเส้นใยนาโนสำหรับการประยุกต์ใช้เป็นหน้ากากอนามัยในปัจจุบัน
2. เพื่อนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปพัฒนาต่อยอดงานวิจัยต่อไป

บทนำ

ในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบปัญหาจากมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ซึ่งสามารถแพร่ผ่านเข้าสู่ถุงลมในปอด ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานของปอดลดลง เพิ่มความเสี่ยงในการเกิดโรคระบบทางเดินหายใจ เช่น โรคหอบหืด และโรคมะเร็งปอด เป็นต้น นอกจากนี้ปัญหาจากโรคระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ยังส่งผลให้ผู้ป่วยมีอาการปอดอักเสบรุนแรงจนถึงชีวิต และสามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนจากการไอ จาม หรือสัมผัสกับสารคัดหลั่งของผู้ป่วย ซึ่งส่งผลให้ปริมาณการใช้หน้ากากอนามัยเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ปัจจุบันจึงได้มีการพัฒนาเส้นใยนาโนด้วยเทคโนโลยีการผลิตแบบอิเล็กทรอนิกส์ทรานซิสติ้ง โดยเส้นใยที่ได้จะมีคุณสมบัติพิเศษ คือ เส้นใยมีขนาดเล็ก ส่งผลให้มีลักษณะเป็นรูพรุนขนาดเล็กจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีอัตราส่วนระหว่างพื้นผิวต่อปริมาตรสูง ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพในการกรองและความสามารถในการดักจับอนุภาคเพิ่มสูงขึ้น โดยบทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อรวบรวมข้อมูลงานวิจัยด้านการพัฒนาเส้นใยนาโนสำหรับการประยุกต์ใช้เป็นหน้ากากอนามัยในปัจจุบัน สำหรับนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปพัฒนาต่อยอดงานวิจัยต่อไป

เส้นใยนาโน (nanofibers)

เส้นใยนาโน คือ เส้นใยขนาดเล็กที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางอยู่ในช่วงระหว่าง 1-100 นาโนเมตร และเนื่องจากเส้นใยมีขนาดเล็กระดับนาโนเมตรจึงส่งผลให้มีลักษณะเป็นรูพรุนขนาดเล็กจำนวนมาก มีอัตราส่วนระหว่างพื้นผิวต่อปริมาตรสูง และมีพื้นที่ผิวที่มีความจำเพาะสูง จึงทำให้มีความสามารถในการเกิดปฏิกิริยากับสารต่างๆ ได้ดี นอกจากนี้เส้นใยนาโนยังมีน้ำหนักเบา มีความยืดหยุ่นสูง มีความแข็งแรงและทนทาน ปัจจุบันเส้นใยนาโนสามารถผลิตได้จากหลากหลายวิธี เช่น การดึงยืด (drawing) การสังเคราะห์ด้วยแม่พิมพ์ (template synthesis) การแยกวัฏภาค (phase separation) การจัดเรียงตัวตัวเอง (self-assembly) และอิเล็กโตรสปินนิง (electrospinning)⁽¹⁾

อิเล็กโตรสปินนิง (electrospinning)

อิเล็กโตรสปินนิงเป็นกระบวนการผลิตเส้นใยนาโนที่ได้รับความนิยมและใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นกระบวนการผลิตที่ไม่มีความซับซ้อน อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสามารถหาได้ง่ายและมีราคาไม่สูงมากนัก นอกจากนี้ยังสามารถควบคุมขนาดและปริมาณการเกิดเส้นใยได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถเพิ่มอัตราการผลิตเส้นใยนาโนสู่ระดับอุตสาหกรรม โดยวิธีนี้จะประกอบด้วยอุปกรณ์หลักที่สำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ แหล่งกำเนิดศักย์ไฟฟ้ากำลังสูง หลอดบรรจุสารละลายที่ติดเข็มโลหะ และวัสดุรองรับที่เป็นโลหะ หลักการของเทคนิคอิเล็กโตรสปินนิง คือ เมื่อให้ศักย์ไฟฟ้ากำลังสูงเข้าไปที่ปลายเข็มที่บรรจุสารละลายพอลิเมอร์ ส่งผลให้เกิดประจุไฟฟ้าขึ้นที่ผิวของสารละลายพอลิเมอร์ เกิดเป็นแรงผลักทางไฟฟ้าสถิต (electrostatic repulsion) ทำให้สารละลายพอลิเมอร์เกิดการยืดออกจากปลายเข็มเป็นรูปร่างทรงกรวยที่เรียกว่า กรวยของเทเลอร์ (Taylor's cone) และเมื่อความเข้มของสนามไฟฟ้ามีค่ามากกว่าแรงตึงผิว (surface tension) ของสารละลายพอลิเมอร์ จะเกิดแรงผลักที่เพิ่มขึ้น ทำให้สารละลายพอลิเมอร์เกิดการยืดยาวออกจากปลายเข็มเป็นสายอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งไปสะสมที่วัสดุรองรับซึ่งมีประจุตรงกันข้าม โดยในขณะที่สารละลายพอลิเมอร์เกิดการเคลื่อนที่ไปสะสมที่วัสดุรองรับ จะเกิดการระเหยของตัวทำละลาย ส่งผลให้เส้นใยที่ได้มีขนาดเล็ก⁽¹⁾

พอลิเมอร์ที่นิยมใช้ในการผลิตเส้นใยนาโน

เส้นใยนาโนสามารถสังเคราะห์ได้จากพอลิเมอร์ชนิดต่างๆ ทั้งจากธรรมชาติ เช่น เจลาติน (gelatin), ไคโตซาน (chitosan), เด็กซ์แทรน (dextran), อัลจิเนต (alginate), เซลลูโลสไหมไฟโบรอิน (silk fibroin), แชลแล็ก (shellac) และคอลลาเจน (collagen) และจากการสังเคราะห์ เช่น polylactic acid (PLA), polyurethane (PU), polystyrene (PS), Poly(ϵ -caprolactone) (PLC), polyvinyl chloride (PVC), poly (vinylpyrrolidone) (PVP), poly (methyl methacrylate) (PMMA), poly (lactic-coglycolic acid) (PLGA), poly (ethylene-co-vinylacetate) (PEVA), poly (ethylene terephthalate) (PET), poly (ethylene oxide) (PEO), polyacrylonitrile (PAN) และ cellulose acetate (CA) เป็นต้น⁽²⁻⁸⁾ เนื่องจากพอลิเมอร์ธรรมชาติมีข้อดี คือ ความเป็นพิษต่ำ ไม่ทำปฏิกิริยาต่อร่างกายมนุษย์ แต่ราคาค่อนข้างสูง ความบริสุทธิ์ต่ำ และอาจผลิตเส้นใยนาโนที่มีคุณภาพไม่สม่ำเสมอ ปัจจุบันพอลิเมอร์สังเคราะห์จึงได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น เนื่องจากหาง่าย ราคาไม่แพง และผลิตเส้นใยนาโนที่มีคุณภาพสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังมีการนำพอลิเมอร์ตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปมาผสมกัน เพื่อให้มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการใช้งานในลักษณะต่างๆ กัน ตัวอย่างเช่น การผสมระหว่าง PLC ซึ่งมีคุณสมบัติไม่ชอบน้ำ (hydrophobic) แต่เข้ากันได้ทางชีวภาพกับร่างกายมนุษย์ (biocompatible) และสามารถย่อยสลายได้ในร่างกาย

มนุษย์ (biodegradable) และ poly(N-isopropylacrylamide) (PNIPAM) ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นพอลิเมอร์ที่ไวต่ออุณหภูมิ (thermoresponsive polymer) และมีค่า lower critical solution temperature (LCST) อยู่ในช่วงระหว่าง 32 ถึง 33 องศาเซลเซียส โดยถ้าอุณหภูมิสูงกว่าค่า LCST พอลิเมอร์จะมีคุณสมบัติไม่ชอบน้ำ แต่ถ้าอุณหภูมิต่ำกว่าค่า LCST พอลิเมอร์จะมีคุณสมบัติชอบน้ำ (hydrophilic) ทั้งนี้จากการผสมกันระหว่างพอลิเมอร์ดังกล่าว ส่งผลให้เส้นใยนาโนที่ได้มีคุณสมบัติเพิ่มความสามารถในการเกาะติดของเซลล์ และสามารถลอกออกได้ง่าย ซึ่งเหมาะต่อการใช้งานสำหรับเป็นวัสดุปิดแผลบนผิวหนัง⁽⁹⁾

การประยุกต์ใช้เส้นใยนาโน

จากคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น จึงมีการนำเส้นใยนาโนมาประยุกต์ใช้งานได้หลากหลายด้าน เช่น ด้านวิศวกรรมเนื้อเยื่อ ด้านวัสดุตกแต่งบาดแผล ด้านระบบการขนส่งยา และด้านการกรอง

ด้านวิศวกรรมเนื้อเยื่อ (tissue engineering)

การนำเส้นใยนาโนไปใช้ในด้านการแพทย์และสุขภาพ มักเลือกใช้พอลิเมอร์ที่มีคุณสมบัติเข้ากันได้กับร่างกาย และสามารถย่อยสลายได้ในร่างกายมนุษย์ ตัวอย่างเช่น โคลิโดซาน, polycaprolactone (PCL), poly L-lactic acid (PLLA) และ poly ethylene-co-vinyl acetate (PEVA) เป็นต้น เนื่องจากเส้นใยนาโนมีลักษณะโครงสร้างคล้ายกับ extracellular matrix (ECM) และมีพื้นที่ผิวสูง จึงสามารถนำเส้นใยนาโนไปใช้เป็นโครงร่างรองรับเนื้อเยื่อ เนื่องจากมีพื้นที่ให้เซลล์ยึดเกาะได้มาก ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการเจริญเติบโตของเซลล์เนื้อเยื่อ

ด้านวัสดุตกแต่งบาดแผล (wound dressing)

เนื่องจากเส้นใยนาโนมีลักษณะเป็นรูพรุนขนาดเล็กจำนวนมาก และมีพื้นที่ผิวที่มีความจำเพาะสูง ส่งผลให้เส้นใยนาโนมีคุณสมบัติสามารถห้ามเลือดได้ โดยไม่ต้องใช้สารห้ามเลือด (haemostatic agent) และเนื่องจากเส้นใยนาโนมีอัตราส่วนระหว่างพื้นที่ผิวต่อปริมาตรสูง จึงส่งผลให้เส้นใยนาโนมีประสิทธิภาพในการดูดซับสารคัดหลั่งสูง เมื่อเทียบกับวัสดุตกแต่งบาดแผลที่เป็นแผ่นฟิล์ม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพอลิเมอร์ที่ใช้ในการผลิตเส้นใยนาโน กรณีถ้าเลือกใช้พอลิเมอร์ที่มีคุณสมบัติชอบน้ำ แผ่นเส้นใยนาโนที่ผลิตได้ย่อมมีคุณสมบัติในการดูดซับสารคัดหลั่งที่ดี ลักษณะความเป็นรูพรุนขนาดเล็กจำนวนมากของเส้นใยนาโน ยังส่งผลให้เส้นใยนาโนมีคุณสมบัติเลือกผ่าน (semi-permeability) โดยจะลดอัตราการสูญเสียน้ำออกจากแผล เพื่อคงสภาพทำให้แผลชุ่มชื้น ระบายอากาศได้ดี และป้องกันไม่ให้เชื้อจากภายนอกผ่านเข้าไปได้ และเนื่องจากเส้นใยนาโนมีขนาดเล็ก ความละเอียดสูง จึงทำให้เส้นใยนาโนที่ผลิตได้มีความยืดหยุ่นสูง สามารถเข้ากับลักษณะแผลได้ทุกรูปแบบ จึงทำให้มีประสิทธิภาพในการปกคลุมแผลและป้องกันการติดเชื้อจากภายนอก⁽²⁾ และจากที่กล่าวมาข้างต้น เส้นใยนาโนมีประสิทธิภาพในการเจริญเติบโตของเซลล์เนื้อเยื่อ ส่งผลให้เกิดการซ่อมแซมแผลก่อนที่จะเกิดเป็นสะเก็ดปกคลุมแผล^(2,10-12) นอกจากนี้ยังมีการบรรจุสารออกฤทธิ์ต่างๆ เช่น ยาปฏิชีวนะ, vasodilator เช่น minoxidil, growth factor เช่น FGF, EGF and TGF และเซลล์ เช่น keratinocyte เป็นต้น ลงไป เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของวัสดุตกแต่งบาดแผล⁽²⁾

ด้านระบบการขนส่งยา (drug delivery system)

เนื่องจากเส้นใยนาโนมีอัตราส่วนระหว่างพื้นที่ผิวต่อปริมาตรสูงและมีน้ำหนักเบา ส่งผลให้มีความสามารถในการบรรจุยาสูง จึงนิยมนำมาใช้ในด้านระบบการขนส่งยา⁽¹³⁾ ทั้งนี้การที่เส้นใยนาโนมีลักษณะความเป็นรูพรุนขนาดเล็กจำนวนมากและมีอัตราส่วนระหว่างพื้นที่ผิวต่อปริมาตรสูง ยังส่งผลให้ระยะเวลาในการปลดปล่อยของยาลดลงและอัตราการละลายของยาเพิ่ม

สูงขึ้น เนื่องจากมีพื้นที่ผิวสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพสูง^(14,15) นอกจากนี้ยังสามารถออกแบบการปลดปล่อยของยา โดยเลือกใช้พอลิเมอร์ที่เหมาะสมในการผลิตเส้นใยนาโน เช่น การเลือกใช้พอลิเมอร์ที่มีคุณสมบัติพองตัว อาจส่งผลให้การปลดปล่อยของยาเกิดขึ้นอย่างช้าๆ⁽¹⁶⁾

ด้านการกรอง (filtration)

เส้นใยนาโนมีคุณสมบัติพิเศษ คือ มีขนาดเล็ก ส่งผลให้มีลักษณะเป็นรูพรุนขนาดเล็กจำนวนมาก มีอัตราส่วนระหว่างพื้นที่ผิวต่อปริมาตรสูง และความต้านทานของอากาศต่ำ ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพในการกรองและความสามารถในการดักจับอนุภาคเพิ่มสูงขึ้น⁽¹⁷⁾ ดังนั้นในปัจจุบันจึงได้มีการพัฒนาเส้นใยนาโนด้วยเทคโนโลยีการผลิตแบบอิเล็กโตรสปินนิงสำหรับการประยุกต์ใช้เป็นหน้ากากอนามัยเพิ่มมากขึ้น

คุณสมบัติของหน้ากากอนามัยที่ผลิตจากเส้นใยนาโน

จากการรวบรวมข้อมูลงานวิจัย พบว่า หน้ากากอนามัยที่ผลิตจากเส้นใยนาโนมีประสิทธิภาพตรงตามคุณสมบัติมาตรฐานของหน้ากากอนามัยตามเกณฑ์ของสมาคมวิชาชีพทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (American Society for Testing and Materials; ASTM International) ดังนี้

1. สามารถกรองอนุภาคขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาของ Li, X. และ Gong, Y. (2015)⁽¹⁸⁾ พบว่า เส้นใยนาโนที่ผลิตจากพอลิเมอร์ polysulfone ด้วยกระบวนการอิเล็กโตรสปินนิง สามารถกรองฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ซึ่งมีขนาดอนุภาคต่ำกว่า 2.5 ไมครอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าความสามารถในการกรองฝุ่น PM2.5 ซึ่งคำนวณได้จากอัตราส่วนระหว่างปริมาณอนุภาคที่ไม่ผ่านหน้ากาท่อปริมาณอนุภาคในอากาศทั้งหมด มากกว่า 90% ในขณะที่หน้ากากอนามัยธรรมดา (surgical mask) ที่ผลิตจากแผ่นใยสังเคราะห์ มีค่าความสามารถในการกรองฝุ่น PM2.5 เท่ากับ 32.9% ส่วนหน้ากาก R95 ซึ่งใช้สำหรับงานพ่นสีและกันกลิ่น มีประสิทธิภาพในการกรองฝุ่น PM2.5 สูงสุดถึง 99.9% และจากการศึกษาของ Skaria, S.D. และ Smaldone, G.D. (2014)⁽¹⁹⁾ เมื่อทำการทดสอบหาประสิทธิภาพในการกรองของหน้ากาก โดยคำนวณจากปริมาณของอนุภาคที่ยังคงอยู่ที่ผิวของหน้ากาก ไม่สามารถแพร่ผ่านหน้ากาท่อได้ ซึ่งจากผลการทดสอบ พบว่า หน้ากากอนามัย N95 สามารถกรองอนุภาคได้ถึง 84.47% ส่วนหน้ากากอนามัยธรรมดากรองได้เพียง 22.7-49.21% ขึ้นอยู่กับความกระชับของหน้ากาก ส่วนหน้ากากอนามัยที่ใช้เส้นใยนาโนเป็นแผ่นกรองสามารถกรองได้เพิ่มขึ้นจากปกติเป็น 65.03% ทั้งนี้คุณสมบัติการกรองและดักจับอนุภาคจะยิ่งเพิ่มสูงขึ้น เมื่อใช้เส้นใยนาโนที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางและรูพรุนที่มีขนาดเล็ก⁽²⁰⁾

2. สามารถกรองและดักจับแบคทีเรียหรือเชื้ออื่นๆได้

นอกจากคุณสมบัติพิเศษที่ส่งผลให้หน้ากากเส้นใยนาโนมีประสิทธิภาพในการกรองและมีความสามารถในการดักจับอนุภาคแล้ว เส้นใยนาโนยังมีความสามารถในการบรรจุสารต่างๆ เช่น สารต้านจุลชีพ เพื่อลดโอกาสการเกิด biofilm ของเชื้อที่พื้นผิวของหน้ากาก ซึ่งอาจส่งผลให้ประสิทธิภาพในการกรองของหน้ากากลดลง จากการศึกษาของ Hashmi, M. และคณะ (2019)⁽²¹⁾ ได้พัฒนาหน้ากากเส้นใยนาโนที่ผลิตจากพอลิเมอร์ PAN และมีการบรรจุอนุภาคนาโนของ copper oxide (CuO) เป็นสารต้านจุลชีพ พบว่า หน้ากากเส้นใยนาโนที่เตรียมได้สามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรียแกรมบวกและแกรมลบได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสังเกตได้จากบริเวณที่เกิดการยับยั้งเชื้อ (clear zone) ที่เพิ่มขึ้น และจากการศึกษาของ

Karthick, S.A. และ Gobi, N. (2017)⁽²²⁾ ได้พัฒนาหน้ากากเส้นใยนาโนที่ผลิตจากพอลิเมอร์ PAN เช่นกัน แต่มีการบรรจุอนุภาคนาโนของเงิน (Ag) เป็นสารต้านจุลชีพ พบว่า หน้ากากเส้นใยนาโนที่เตรียมได้สามารถกรองอนุภาคขนาด 0.3-10 ไมครอน ได้ถึง 99% และสามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรียแกรมบวกและแกรมลบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สามารถป้องกันการซึมผ่านของของเหลว

คุณสมบัติความชอบน้ำและไม่ชอบน้ำของหน้ากากส่งผลต่อการซึมผ่านของของเหลวและเชื้อโรค โดยหน้ากากที่ดีควรมีคุณสมบัติสามารถป้องกันการซึมผ่านของของเหลวจากความชื้นและละอองฝอยของน้ำลาย ซึ่งอาจก่อให้เกิดการแพร่ผ่านของเชื้อและยังส่งผลให้เชื้อเจริญเติบโตได้ดี จากการศึกษาของ Ullah, S. และคณะ (2020)⁽²³⁾ พบว่า ทั้งหน้ากากอนามัย N95 และหน้ากากเส้นใยนาโนที่ผลิตจากพอลิเมอร์ PET และ poly(vinylidene fluoride) (PVDF) มีคุณสมบัติไม่ชอบน้ำ (hydrophobic) ซึ่งแสดงได้จากค่า water contact angle ที่มากกว่า 90° ดังนั้นจึงไม่เกิดการซึมผ่านของของเหลว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Hashmi, M. และคณะ (2019)⁽²¹⁾ ที่เลือกใช้พอลิเมอร์ PAN ในการผลิตหน้ากากเส้นใยนาโน เนื่องจากมีค่า water contact angle เท่ากับ 124° ซึ่งแสดงคุณสมบัติไม่ชอบน้ำ

4. สามารถระบายอากาศได้ดี หายใจได้สะดวก

Li, X. และ Gong, Y. (2015)⁽¹⁸⁾ ได้ทำการเปรียบเทียบคุณสมบัติการไหลผ่านของอากาศระหว่างหน้ากาก R95, หน้ากากอนามัย N95, หน้ากากอนามัยธรรมดา และหน้ากากเส้นใยนาโน ซึ่งแสดงเป็นค่าการต้านการไหลของอากาศ หรือ pressure drop (ΔP) จากการศึกษา พบว่า หน้ากากอนามัยธรรมดาแสดงค่า ΔP ต่ำที่สุด หมายถึง อากาศสามารถไหลผ่านได้ดี ส่วนหน้ากาก R95 แสดงค่า ΔP สูงที่สุด ซึ่งหมายถึงอากาศไม่สามารถไหลผ่านได้ ในขณะที่ผลการทดสอบหน้ากากเส้นใยนาโน พบว่า อากาศสามารถไหลผ่านได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Skaria, S.D. และ Smaldone, G.D. (2014)⁽¹⁹⁾ ซึ่งพบว่าค่า ΔP ของหน้ากากอนามัยธรรมดา เท่ากับ 0.0010 cmH₂O ส่วนค่า ΔP ของหน้ากากอนามัย N95 เท่ากับ 0.2664 cmH₂O ในขณะที่หน้ากากเส้นใยนาโน มีค่า ΔP เท่ากับ 0.0311 cmH₂O

นอกจากค่าการต้านการไหลของอากาศที่ต่ำแล้ว หน้ากากที่ดีควรมีความสามารถในการแพร่ผ่านของอากาศ ไอน้ำ และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) เพื่อให้ผู้สวมใส่หายใจได้สะดวก จากการศึกษาของ Ullah, S. และคณะ (2020)⁽²³⁾ ได้ทำการเปรียบเทียบความสามารถในการแพร่ผ่านของ CO₂ ระหว่างหน้ากากอนามัย N95 และหน้ากากเส้นใยนาโนที่ผลิตจากพอลิเมอร์ PET และ PVDF พบว่า หน้ากากเส้นใยนาโนมีความสามารถในการแพร่ผ่านของ CO₂ ที่ดีกว่า สามารถระบายความร้อนได้มากกว่า ส่งผลให้ผู้สวมใส่หายใจได้สะดวกมากขึ้น เนื่องจากเส้นใยนาโนมีขนาดรูพรุนประมาณ 50-100 นาโนเมตร ซึ่งใหญ่กว่าขนาดของโมเลกุลอากาศ (~4 นาโนเมตร) แต่เล็กกว่าขนาดของอนุภาคปนเปื้อนในอากาศรวมถึงแบคทีเรียและไวรัส โดยเฉพาะไวรัสโคโรนาซึ่งมีขนาดอยู่ในช่วงระหว่าง 80-160 นาโนเมตร⁽²⁴⁾

5. ไม่มีความสามารถในการติดไฟ

จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า พอลิเมอร์ส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตหน้ากากเส้นใยนาโนมีคุณสมบัติไม่ติดไฟ ตัวอย่างเช่น PAN สามารถทนความร้อนได้ถึง 300 °C⁽²¹⁾, cellulose diacetate (CDA) ซึ่งเป็นพอลิเมอร์จากธรรมชาติ และ PVDF ซึ่งเป็นพอลิเมอร์สังเคราะห์ มีความสามารถในการทนต่อความร้อนได้ดีเช่นกัน⁽²⁰⁾

นอกจากนี้หน้ากากเส้นใยนาโนยังมีคุณสมบัติเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

6. การนำกลับมาใช้ใหม่ (reusability)

ในช่วงที่ผ่านมา ปริมาณความต้องการใช้หน้ากากอนามัย N95 เพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจากหน้ากากอนามัย N95 มีประสิทธิภาพในการกรองอากาศสูง แต่เนื่องจากมีรายงานว่า ไวรัสโคโรนาสามารถติดอยู่บนพื้นผิวชั้นนอกของหน้ากากเป็นระยะเวลานาน ดังนั้นจึงไม่ควรนำหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ จากการศึกษาของ Ullah, S. และคณะ (2020)⁽²³⁾ ซึ่งทำการทดสอบคุณสมบัติของหน้ากากอนามัย N95 และหน้ากากเส้นใยนาโนที่ผลิตจากพอลิเมอร์ PET และ PVDF หลังจกผ่านการทำความสะอาดด้วยการจุ่มและสเปรย์ด้วย 75% ethanol พบว่า ประสิทธิภาพการกรองของหน้ากากอนามัย N95 ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ประสิทธิภาพการกรองของหน้ากากเส้นใยนาโนไม่เปลี่ยนแปลง ในส่วนของการทดสอบความปลอดภัยต่อผู้ใช้ พบว่า หน้ากากอนามัย N95 ที่ผ่านการทำความสะอาดด้วยการจุ่มและสเปรย์ด้วย 75% ethanol อาจส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ จึงไม่ควรนำกลับมาใช้ใหม่ นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งหน้ากากอนามัย N95 และหน้ากากเส้นใยนาโน สามารถคงสภาพคุณสมบัติความไม่ชอบน้ำ hydrophobicity ป้องกันการซึมผ่านของน้ำลายและเชื้อโรคได้ดี

7. ความกระชับของหน้ากาก

จากการศึกษาของ Skaria, S.D. และ Smaldone, G.D. (2014)⁽¹⁹⁾ พบว่า มีการรั่วไหลของอากาศรอบๆ หน้ากากอนามัยธรรมดาค่อนข้างสูง ซึ่งแสดงถึงความไม่กระชับของหน้ากาก ในขณะที่การรั่วไหลของอากาศรอบๆ หน้ากากเส้นใยนาโนลดลงอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับหน้ากากอนามัยธรรมดา ส่วนหน้ากากอนามัย N95 มีการรั่วไหลของอากาศน้อยที่สุด แสดงถึงความแนบกระชับของหน้ากากกับใบหน้า ทั้งนี้เนื่องจากเส้นใยนาโนมีขนาดเล็ก ความละเอียดสูง จึงทำให้เส้นใยนาโนที่ผลิตได้มีความยืดหยุ่นสูง

8. ความแข็งแรงทนทาน

คุณสมบัติเชิงกล (mechanical property) เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของหน้ากาก เพื่อประเมินประสิทธิภาพของวัสดุและการทนต่อแรงดึงจนกระทั่งฉีกขาดขณะใช้งาน จากการศึกษาของ Cao, L. และคณะ (2020)⁽²⁵⁾ พบว่า หน้ากากเส้นใยนาโนที่ผลิตจาก polyamide 66 (PA66) มีความแข็งแรงทนทานสูง โดยมีค่าการทนแรงดึง (tensile strength) มากกว่า 6.63 MPa และมีค่าการยืดตัว ณ จุดขาด (elongation at break) มากกว่า 21.65% โดยเมื่อทดสอบด้วยการดึง พบว่า เส้นใยนาโนจะเกิดการยืดในทิศทางเดียวกับแรงที่ใช้ในการทดสอบจนกระทั่งเกิดการขาด ส่งผลให้เส้นใยนาโนมีความแข็งแรงทนทานสูง นอกจากนี้ ยังพบว่า การเพิ่มความหนาแน่นของโครงสร้างของเส้นใยนาโนยังส่งผลให้คุณสมบัติเชิงกลเพิ่มสูงขึ้นอีกด้วย และจากการวิจัยของ Hashmi, M. และคณะ (2019)⁽²¹⁾ พบว่า การบรรจุอนุภาคโนนาของ CuO ในหน้ากากเส้นใยนาโนที่ผลิตจากพอลิเมอร์ PAN ส่งผลให้คุณสมบัติความเป็นผลึก (crystallinity) ของเส้นใยนาโนเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เส้นใยนาโนที่ผลิตได้มีค่าการทนแรงดึงที่เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน

วิธีการเพิ่มประสิทธิภาพของหน้ากากเส้นใยนาโน

1. การเพิ่มจำนวนชั้นของหน้ากากเส้นใยนาโน

จากการศึกษาของ Tan, N.P. และคณะ (2019)⁽²⁰⁾ พบว่า หน้ากากอนามัยที่ประกอบด้วยแผ่นกรองเส้นใยนาโนหลายชั้นมีประสิทธิภาพในการกรองฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 สูงกว่าหน้ากากอนามัยที่ประกอบด้วยแผ่นกรองเส้นใยนาโนชั้นเดียว

ในทางกลับกัน ความสามารถในการไหลผ่านของอากาศก็จะลดลงเช่นกัน แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อความหายใจปกติของผู้ใช้ เนื่องจากค่า ΔP ไม่สูงมากนัก

2. การเหนี่ยวนำให้เกิดประจุบนพื้นผิวของแผ่นกรองเส้นใยนาโน

จากผลการศึกษาของ Leung, W. และ Sun, Q.⁽²⁶⁾ พบว่าการเพิ่มประจุบนพื้นผิวของแผ่นกรองเส้นใยนาโนที่ผลิตจาก PVDF โดยการเหนี่ยวนำให้เกิดไฟฟ้าสถิต สามารถทำให้อนุภาคขนาดเล็กและเชื้อที่อยู่ในอากาศมาเกาะติดบนพื้นผิวของแผ่นกรองเส้นใยนาโน ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการดักจับอนุภาคขนาดเล็กของหน้ากากอนามัย

สรุปบทความ

เนื่องจากเส้นใยนาโนมีคุณสมบัติพิเศษ คือ มีเส้นผ่านศูนย์กลางขนาดเล็กส่งผลให้มีลักษณะเป็นรูพรุนขนาดเล็กจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีอัตราส่วนระหว่างพื้นผิวต่อปริมาตรสูง จึงมีการนำเส้นใยนาโนมาประยุกต์ใช้งานได้หลากหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการกรอง เนื่องจากหน้ากากอนามัยที่ผลิตจากเส้นใยนาโนมีความสามารถในการกรองอนุภาคขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกรองและดักจับแบคทีเรียหรือเชื้ออื่นๆได้ดี สามารถป้องกันการซึมผ่านของของเหลว สามารถระบายอากาศได้ดี หายใจได้สะดวก มีความกระชับของหน้ากากกับใบหน้า สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ และมีความแข็งแรงทนทาน ดังนั้นในปัจจุบันจึงได้มีการพัฒนาเส้นใยนาโนด้วยเทคโนโลยีการผลิตแบบอิเล็กโตรสปินนิงสำหรับการประยุกต์ใช้เป็นหน้ากากอนามัยเพิ่มมากขึ้น เพื่อลดปัญหาสุขภาพจากมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 และปัญหาจากโรคระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19)

เอกสารอ้างอิง

1. Ramakrishna S. An introduction to electrospinning and nanofibers. World Scientific; 2005. 382 p.
2. Zahedi P, Rezaeian I, Ranaei-Siadat S-O, Jafari S-H, Supaphol P. A review on wound dressings with an emphasis on electrospun nanofibrous polymeric bandages. Polym Adv Technol. 2009 Feb;21(2):n/a-n/a.
3. Unnithan AR, Barakat NAM, Tirupathi Pichiah PB, Gnanasekaran G, Nirmala R, Cha Y-S, et al. Wound-dressing materials with antibacterial activity from electrospun polyurethane–dextran nanofiber mats containing ciprofloxacin HCl. Carbohydr Polym. 2012 Nov;90(4):1786–93.
4. Unnithan AR, Gnanasekaran G, Sathishkumar Y, Lee YS, Kim CS. Electrospun antibacterial polyurethane–cellulose acetate–zein composite mats for wound dressing. Carbohydr Polym. 2014;102:884–92.
5. Vasita R, Katti DS. Nanofibers and their applications in tissue engineering. Int J Nanomedicine. 2006 Mar;1(1):15–30.
6. Liao N, Unnithan AR, Joshi MK, Tiwari AP, Hong ST, Park C-H, et al. Electrospun bioactive poly (ϵ -caprolactone)–cellulose acetate–dextran antibacterial composite mats for wound dressing applications. Colloids Surfaces A Physicochem Eng Asp. 2015 Mar;469:194–201.
7. Hadipour-Goudarzi E, Montazer M, Latifi M, Aghaji AAG. Electrospinning of chitosan/sericin/PVA nanofibers incorporated with in situ synthesis of nano silver. Carbohydr Polym. 2014 Nov;113:231–9.

8. Chinatangkul N, Pengon S, Limmatvapirat C, Limmatvapirat S. Design of Experiment Approach for Fabrication Process of Electrospun Shellac Nanofibers Using Factorial Designs. *Key Eng Mater.* 2017;757:120–4.
9. Pawar MD, Rathna GVN, Agrawal S, Kuchekar BS. Bioactive thermoresponsive polyblend nanofiber formulations for wound healing. *Mater Sci Eng C.* 2015;48:126–37.
10. Pelipenko J, Kocbek P, Janković B, Rošic R, Baumgartner S, Kristl J. The Topography of Electrospun Nanofibers and Its Impact on the Growth and Mobility of Keratinocytes. Vol. 84, *European journal of pharmaceutics and biopharmaceutics : official journal of Arbeitsgemeinschaft fur Pharmazeutische Verfahrenstechnik e.V.* 2012.
11. Engel E, Michiardi A, Navarro M, Lacroix D, Planell JA. Nanotechnology in regenerative medicine: the materials side. *Trends Biotechnol.* 2008;26(1):39–47.
12. Leung V, Hartwell R, Yang H, Ghahary A, Ko F. Bioactive Nanofibres for Wound Healing Applications. Vol. 4, *Journal of Fiber Bioengineering and Informatics.* 2011. 1–14 p.
13. Muthuraman A, Kaur J. Chapter 6 - Antimicrobial Nanostructures for Neurodegenerative Infections: Present and Future Perspectives. In: Fikai A, Grumezescu AMBT-N for AT, editors. *Micro and Nano Technologies.* Elsevier; 2017. p. 139–67.
14. Potrč T, Baumgartner S, Roškar R, Planinšek O, Lavrič Z, Kristl J, et al. Electrospun polycaprolactone nanofibers as a potential oromucosal delivery system for poorly water-soluble drugs. *Eur J Pharm Sci.* 2015;75:101–13.
15. Braghirolli DI, Steffens D, Pranke P. Electrospinning for regenerative medicine: a review of the main topics. *Drug Discov Today.* 2014;19(6):743–53.
16. Kajdič S, Planinšek O, Gašperlin M, Kocbek P. Electrospun nanofibers for customized drug-delivery systems. *J Drug Deliv Sci Technol.* 2019;51:672–81.
17. Sundarrajan S, Tan KL, Lim SH, Ramakrishna S. Electrospun Nanofibers for Air Filtration Applications. *Procedia Eng.* 2014;75:159–63.
18. Li X, Gong Y. Design of Polymeric Nanofiber Gauze Mask to Prevent Inhaling PM2.5 Particles from Haze Pollution. *J Chem.* 2015 Aug;2015:1–5.
19. Skaria SD, Smaldone GC. Respiratory source control using surgical masks with nanofiber media. *Ann Occup Hyg.* 2014/04/15. 2014 Jul;58(6):771–81.
20. Tan NPB, Paclijan SS, Ali HNM, Hallazgo CMJS, Lopez CJF, Eborá YC. Solution Blow Spinning (SBS) Nanofibers for Composite Air Filter Masks. *ACS Appl Nano Mater [Internet].* 2019 Apr 26;2(4):2475–83. Available from: <https://doi.org/10.1021/acsanm.9b00207>
21. Hashmi M, Ullah S, Kim IS. Copper oxide (CuO) loaded polyacrylonitrile (PAN) nanofiber membranes for antimicrobial breath mask applications. *Curr Res Biotechnol.* 2019;1:1–10.
22. Karthick A, Nallathambi G. Nano silver incorporated electrospun polyacrylonitrile nanofibers and spun bonded polypropylene composite for aerosol filtration. *J Ind Text.* 2017 Jan;46:1342–61.
23. Ullah S, Ullah A, Lee J, Jeong Y, Hashmi M, Zhu C, et al. Reusability Comparison of Melt-Blown vs Nanofiber Face Mask Filters for Use in the Coronavirus Pandemic. *ACS Appl Nano Mater.* 2020

Jul;3(7):7231–41.

24. Guy JS, Breslin JJ, Breuhaus B, Vivrette S, Smith LG. Characterization of a coronavirus isolated from a diarrheic foal. *J Clin Microbiol* [Internet]. 2000 Dec;38(12):4523–6. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/11101590>
25. Cao J, Cheng Z, Kang L, Lin M, Han L. Patterned nanofiber air filters with high optical transparency, robust mechanical strength, and effective PM2.5 capture capability. *RSC Adv* [Internet]. 2020;10(34):20155–61. Available from: <http://dx.doi.org/10.1039/D0RA01967D>
26. Leung WW-F, Sun Q. Charged PVDF multilayer nanofiber filter in filtering simulated airborne novel coronavirus (COVID-19) using ambient nano-aerosols. *Sep Purif Technol* [Internet]. 2020;245:116887. Available from: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1383586620313617>